

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών

1. Σύμφωνα με τη σύγχρονη διεθνή έμφαση στην ανάγκη κατοχής εξειδικευμένων γνώσεων και δεξιοτήτων από τους επιστήμονες των ειδικοτήτων που ενεργοποιούνται στο χώρο της ειδικής αγωγής, εκπαίδευσης και αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία ή/και εκπαιδευτικές ανάγκες, το Π.Μ.Σ. προσφέρει μαθήματα που (α) συμβάλλουν στην επίτευξη μιας γενικής επιστημονικής συγκρότησης υψηλού επιπέδου σε θέματα Ειδικής Αγωγής και (β) επιτρέπουν την απόκτηση εξειδικευμένης γνώσης σε συγκεκριμένους τομείς της ειδικής εκπαίδευσης και αποκατάστασης.

2. Για την απονομή του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών απαιτείται η παρακολούθηση και επιτυχής εξέταση στα κατωτέρω αναφερόμενα υποχρεωτικά μαθήματα (Υ), μαθήματα επιλογής (Ε), πρακτική άσκηση (ΠΑ), καθώς και η εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (ΜΔΕ), η οποία ολοκληρώνεται στο τέταρτο εξάμηνο σπουδών:

- Το Α' εξάμηνο σπουδών πιστώνεται με τριάντα (30) πιστωτικές μονάδες ΠΜ (ECTS), και περιλαμβάνει τέσσερα (4) υποχρεωτικά (Υ) μαθήματα.

- Το Β' εξάμηνο σπουδών πιστώνεται με τριάντα (30) πιστωτικές μονάδες (ΠΜ), και περιλαμβάνει: (α) τρία (3) μαθήματα επιλογής (Ε) από τα οποία ο κάθε φοιτητής επιλέγει το ένα (1), β) δύο (2) υποχρεωτικά (Υ) μαθήματα, και γ) την Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία Ι (ΜΔΕ). Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος, ύστερα από εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής, δύναται να αποφασιστεί η αναστολή διδασκαλίας κάποιου/κάποιων εκ των μαθημάτων επιλογής. Η απόφαση αυτή θα πρέπει να λαμβάνεται πριν την έναρξη του εξαμήνου και πριν τις δηλώσεις μαθημάτων από τους φοιτητές.

- Το Γ' εξάμηνο πιστώνεται με τριάντα (30) ΠΜ και περιλαμβάνει την α) Πρακτική Άσκηση Ι (ΠΑΙ) και β) τη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία ΙΙ (ΜΔΕ).

- Το Δ' εξάμηνο πιστώνεται με τριάντα (30) ΠΜ και α) περιλαμβάνει την Πρακτική Άσκηση ΙΙ (ΠΑ ΙΙ) και β) τη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία ΙΙΙ (ΜΔΕ).

Για την ολοκλήρωση του Π.Μ.Σ. ο φοιτητής θα πρέπει να έχει συμπληρώσει 120 πιστωτικές μονάδες ECTS.

Το αναλυτικό πρόγραμμα μαθημάτων είναι το παρακάτω:

ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ		
Μαθήματα για όλες τις ειδικεύσεις	Ιδιότητα	ECTS
Εκπαίδευση μαθητών με ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο και σε μονάδες ειδικής αγωγής	Υ	8
Εκπαίδευση εφήβων και νέων ενηλίκων με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες σε δεξιότητες αυτοπροσδιορισμού	Υ	8
Εκπαίδευση και Αποκατάσταση Ατόμων με Οπτική Αναπηρία	Υ	8
Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστική	Υ	6

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ		
Μαθήματα για όλες τις ειδικεύσεις	Ιδιότητα	ECTS
Εκπαίδευση των Ατόμων με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες με τη Χρήση Υποστηρικτικής Τεχνολογίας	Υ	7
Πρόσβαση των Ατόμων με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στην Εργασία	Υ	7
Μαθήματα Ειδίκευσης	Ιδιότητα	ECTS
Διδασκαλία ακαδημαϊκών και κοινωνικών γνώσεων και δεξιοτήτων σε μαθητές με ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες	Ε	8
Διδασκαλία λειτουργικών ακαδημαϊκών και κοινωνικών γνώσεων και δεξιοτήτων σε μαθητές με νοητική αναπηρία ή/και πολλαπλές αναπηρίες	Ε	8
Παραγωγή Απτικού και Απτικο-ακουστικού Εκπαιδευτικού Υλικού για Άτομα με Πρόβλημα Όρασης	Ε	8
Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία Ι: Προσδιορισμός θέματος, ανασκόπηση βιβλιογραφίας	ΜΔΕ	8

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ		
Μαθήματα Ειδίκευσης	Ιδιότητα	ECTS
Πρακτική Άσκηση I: Σχεδιασμός και πιλοτική εφαρμογή εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων σε άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	ΠΑ	15
Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία II: Καθορισμός εργαλείων και διαδικασιών, ολοκλήρωση ερευνητικής πρότασης, υλοποίηση έρευνας	ΜΔΕ	15

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ		
Μαθήματα Ειδίκευσης	Ιδιότητα	ECTS
Πρακτική Άσκηση II: Υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων σε άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	ΠΑ	15
Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία III: Συγκέντρωση και ανάλυση δεδομένων - συγγραφή και παρουσίαση διπλωματικής εργασίας	ΜΔΕ	15
ΣΥΝΟΛΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ (ECTS)		120

3. Οποιαδήποτε τροποποίηση που αφορά στα μαθήματα (π.χ. τίτλος, περιεχόμενο, ιδιότητα, εξάμηνο διδασκαλίας) θα γίνεται με αποφάσεις των οργάνων διοίκησης του ΠΜΣ.
4. Οι φοιτητές κατανέμονται εξίσου σε καθένα από τα τρία μαθήματα. Στη δήλωση επιλογής οι φοιτητές αναφέρουν τις προτιμήσεις τους με σειρά προτεραιότητας. Εφόσον οι προτιμήσεις για ένα μάθημα υπερβαίνουν τον αριθμό που αντιστοιχεί στην υποχρέωση ίσης κατανομής, για την ικανοποίηση της επιλογής λαμβάνεται ως κριτήριο η σειρά (τα μόρια) εισαγωγής στο Π.Μ.Σ. Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος, ύστερα από εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής, δύναται να αλλάξει ο ελάχιστος και μέγιστος αριθμός φοιτητών ανά μάθημα, να αποφασιστεί η αναστολή διδασκαλίας κάποιου/κάποιων εκ των μαθημάτων επιλογής ή η αλλαγή ιδιότητας ή/και εξαμήνου των μαθημάτων. Η απόφαση αυτή θα πρέπει να λαμβάνεται πριν την έναρξη του εξαμήνου και πριν τις δηλώσεις μαθημάτων από τους φοιτητές.
5. Τα μαθήματα θα διεξάγονται με πρότυπες μορφές εκπαίδευσης που συνδυάζουν: α) δια ζώσης μαθήματα, εργαστήρια και σεμινάρια και β) εξ αποστάσεως μαθήματα, με τη χρήση σύγχρονων και ασύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας - μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας - που δεν θα ξεπερνάν το 35% του συνόλου των μαθημάτων, όπως ορίζεται στον νόμο 4485/2017 άρθρο 30.
6. Σημειώνεται ότι για τη διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών: α) ο μέγιστος αριθμός εισακτέων μεταπτυχιακών φοιτητών στο ΠΜΣ κάθε ακαδημαϊκό έτος ανά διδάσκοντα δεν ξεπερνά τους 9 φοιτητές, β) ο λόγος του μέγιστου αριθμού ενεργών μεταπτυχιακών φοιτητών στα Π.Μ.Σ. του Τμήματος προς τον αριθμό των ενεργών προπτυχιακών φοιτητών δεν είναι μεγαλύτερος του 2/5, και γ) ο λόγος του μέγιστου αριθμού μεταπτυχιακών φοιτητών στα Π.Μ.Σ. του Τμήματος προς τον αριθμό των διδασκόντων δεν είναι μεγαλύτερος του 1/6.
7. Γλώσσα διδασκαλίας των μαθημάτων είναι η Ελληνική.
8. Η διδασκαλία και η παρακολούθηση των μαθημάτων του Π.Μ.Σ. μπορεί να συνδυάζεται με ερευνητική απασχόληση και άσκηση των μεταπτυχιακών φοιτητών ή με τη συμμετοχή τους σε ερευνητικά προγράμματα και σε άλλες ερευνητικές δραστηριότητες του Τμήματος.

Περιεχόμενο Μαθημάτων

Εκπαίδευση μαθητών με ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο και σε μονάδες ειδικής αγωγής (Υ)

Το μάθημα αναφέρεται σε σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές εφαρμογές της εκπαίδευσης των μαθητών με Ήπιες Εκπαιδευτικές Ανάγκες (HEA) στη γενική τάξη και σε Τμήματα Ένταξης. Διαμέσου εξειδικευμένων διαλέξεων και εκπαιδευτικής διαχείρισης παραδειγματικών περιπτώσεων μαθητών με HEA, οι φοιτητές αναμένεται να καταστούν ικανοί:

- Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά και την επεξηγηματική ισχύ σύγχρονων θεωριών για την αιτιολογία, την αξιολόγηση και την αντιμετώπιση των Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών, της Ήπιας Νοητικής Αναπηρίας, των Προβλημάτων Συμπεριφοράς και της Διάσπασης Προσοχής – Υπερκινητικότητας.
- Να περιγράφουν συστηματικές και συγκροτημένες δράσεις για την ανίχνευση του προφίλ μαθησιακών προτιμήσεων, δυνατοτήτων και αδυναμιών των μαθητών με HEA.
- Να προτείνουν διδακτικές λύσεις για την υποστήριξη μαθητών με HEA, οι οποίοι παρουσιάζουν δυσκολίες σε διάφορα σχολικά μαθήματα.
- Να αναφέρουν επιχειρήματα υπέρ της ανάγκης υλοποίησης της εκπαιδευτικής συμπερίληψης και της διαφοροποιημένης διδασκαλίας
- Να σχεδιάζουν και να υλοποιούν προγράμματα εκπαιδευτικής συμπερίληψης και διαφοροποιημένης διδασκαλίας

Εκπαίδευση εφήβων και νέων ενηλίκων με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες σε δεξιότητες αυτοπροσδιορισμού (Υ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή στη θεωρία του αυτοπροσδιορισμού, τόσο σε επίπεδο αξιολόγησης του αυτοπροσδιορισμού όσο και σε επίπεδο εκπαιδευτικής παρέμβασης. Η βασική αρχή του αναπηρικού κινήματος ότι ο κάθε άνθρωπος θα πρέπει ο ίδιος να ελέγχει και να κατευθύνει τη ζωή του και την καθημερινότητά του, αλλά και την ποιότητα της ζωής του, αποτελεί μια από τις βασικές διαστάσεις του μαθήματος. Λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες προσεγγίσεις στην εκπαίδευση των εφήβων και νέων ενηλίκων με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες (NAA), με ιδιαίτερη έμφαση στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση (postsecondary education), θα μελετηθούν προσεγγίσεις για τη διδασκαλία των λειτουργικών δεξιοτήτων ζωής, δεξιοτήτων αυτοπροσδιορισμού και ανεξάρτητης διαβίωσης των εφήβων και νέων ενηλίκων με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες. Οι φοιτητές θα εξοικειωθούν με την έννοια της ανεξάρτητης διαβίωσης, των δεξιοτήτων ζωής και των βασικών διαστάσεων της ποιότητας ζωής των ατόμων με NAA.

Το περιεχόμενο του μαθήματος διαμορφώνεται ως εξής:

- Αυτοπροσδιοριζόμενη συμπεριφορά και μάθηση
- Η συμβολή των κοινωνικών δικτύων, της κοινωνικής υποστήριξης και των συστημάτων υποστήριξης στην ποιότητα ζωής των εφήβων και νέων ενηλίκων με NAA
- Δεξιότητες και στρατηγικές αυτοπροσδιορισμού
- Μετάβαση στην ενήλικη ζωή ατόμων με NAA: προγράμματα και παρεμβάσεις
- Ανεξάρτητη διαβίωση και δεξιότητες ζωής εφήβων και νέων ενηλίκων με NAA
- Εκπαιδευτικές πρακτικές και αναλυτικά προγράμματα σπουδών βασισμένα στην ενηλικοκεντρική προσέγγιση
- Μοντέλο διδασκαλίας αυτοπροσδιοριζόμενης μάθησης για εκπαιδευτικούς και γονείς
- Οι κοινωνικές, διαπροσωπικές και διαφυλικές σχέσεις των εφήβων και νέων ενηλίκων με NAA

Εκπαίδευση και Αποκατάσταση Ατόμων με Οπτική Αναπηρία (Υ)

Στόχος του μαθήματος είναι η εκμάθηση τόσο των ιδιαίτερων εκπαιδευτικών αναγκών των ατόμων με πρόβλημα όρασης, όσο και των μεθόδων και μέσων εκπαίδευσης και αποκατάστασής τους. Επιπλέον, βασικός στόχος του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών στο πεδίο της έρευνας που αφορά την εκπαίδευση και αποκατάσταση των ατόμων με οπτική αναπηρία. Για το σκοπό αυτό, οι

φοιτητές αναλαμβάνουν να σχεδιάσουν δικές τους έρευνες, σε θέματα που ορίζει ο διδάσκων. Το περιεχόμενο του μαθήματος κατανέμεται σε τέσσερις γενικές θεματικές ενότητες που αφορούν: α) τα βασικά χαρακτηριστικά των ατόμων με πρόβλημα όρασης, τις βασικές αρχές που διέπουν την εκπαίδευση και αποκατάστασή τους και τα εκπαιδευτικά μέσα που χρησιμοποιούνται, β) την εμφάνιση σε επιμέρους πεδία του αντικειμένου, όπως η κινητικότητα και ο προσανατολισμός στο χώρο, η γραφή και ανάγνωση της μπράιγ, η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, οι κοινωνικές δεξιότητες, κ.α., και γ) την διενέργεια και παρουσίαση βιβλιογραφικών εργασιών από τους φοιτητές, σε θέματα που ορίζει ο διδάσκων, και δ) το σχεδιασμό και παρουσίαση ερευνητικών εργασιών από τους φοιτητές, σε θέματα που ορίζει ο διδάσκων. Η αξιολόγηση των φοιτητών αφορά την βιβλιογραφική και ερευνητική εργασία που ολοκληρώνουν και παρουσιάζουν στα πλαίσια του μαθήματος.

Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστική (Υ)

Το μάθημα αποτελεί μια πλήρη εισαγωγή στα στάδια της ερευνητικής διαδικασίας με χρήση ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων. Ασχολούμαστε με το πρόβλημα της μέτρησης, τις δομικές μεταβλητές, το πώς αυτές συνδέονται και μετρώνται με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, πώς κατασκευάζουμε Μοντέλα και Διαγράμματα διαδρομών. Διδάσκεται ο σχεδιασμός ερωτήσεων και η κατασκευή ερωτηματολογίου καθώς και οι Κλίμακες μέτρησης στάσεων. Με χρήση λογισμικού διδάσκεται η χρήση Περιγραφικής, Συμπερασματικής στατιστικής και στατιστικών μοντέλων. Το μάθημα περιλαμβάνει μια λεπτομερή εισαγωγή στην Δειγματοληψία στα ζητήματα Αξιοπιστίας και Εγκυρότητας και του ελέγχου τους με κατάλληλο λογισμικό. Παρουσιάζεται επίσης το πώς γίνεται η παρουσίαση αποτελεσμάτων, οι πινακοποιήσεις και ο σχολιασμός των ευρημάτων. Μέρος του μαθήματος αφορά την συγγραφή άρθρων και επιστημονικών εργασιών, την αναζήτηση βιβλιογραφίας, τους τρόπους οργάνωσης, αποδελτίωσης αλλά και παρουσίασης του υλικού και των ευρημάτων. Ως προς την ποιοτική έρευνα καλύπτονται οι μέθοδοι της προσωπικής συνέντευξης, των ομάδων εστίαση, της συμμετοχικής παρατήρησης και της ανάλυσης περιεχομένου.

Εκπαίδευση των Ατόμων με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες με τη Χρήση Υποστηρικτικής Τεχνολογίας (Υ)

Στόχος του μαθήματος είναι η ένταξη της υποστηρικτικής τεχνολογίας και η μελέτη των ΤΠΕ στο πλαίσιο της εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι εφαρμόζεται:

- ☐ Αξιολογική μελέτη της (υποστηρικτικής) τεχνολογίας για την ορθή χρήση της κατά περίπτωση αναπηρίας/ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.
- ☐ Διερευνητική ένταξη της (υποστηρικτικής) τεχνολογίας στην εκπαίδευση μέσω Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών ανά αναπηρία/ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, καθώς και στην εξ ατομικευμένη παρέμβαση.
- ☐ Επισκόπηση της εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας της (υποστηρικτικής) τεχνολογίας εντός του περιβάλλοντος εκπαίδευσης και υπό το πρίσμα του διδακτικού σχεδιασμού.
- ☐ Προσαρμογή του παιδαγωγικού πλαισίου με την προοπτική της απρόσκοπτης χρήσης της (υποστηρικτικής) τεχνολογίας στην εκπαίδευση και την ειδική αγωγή.

Η ακολουθία της παραπάνω θεματολογίας συνδυάζεται ανά περίπτωση με τη μελέτη της διεθνούς βιβλιογραφίας και έρευνας από τους ίδιους του φοιτητές. Ως εκ τούτου, οι φοιτητές καλούνται να υλοποιήσουν 2 εργασίες οι οποίες επιπλέον θα αποτελέσουν τη βάση της αξιολόγησής τους.

Πρόσβαση των Ατόμων με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στην Εργασία (Υ)

Το μάθημα αφορά στη μελέτη της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εργασία από το στάδιο της εκπαίδευσής τους έως και την πρόσβαση και ενσωμάτωσή τους στην αγορά εργασίας.

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι:

Να αποκτήσουν οι φοιτητές εμπειριστατωμένη γνώση και ενημέρωση αναφορικά με: α) τον καθοριστικό ρόλο της εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εργασιακή τους πορεία, β) την εργασιακή διακριτική μεταχείριση που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία γ) τα μοντέλα απασχόλησης και τις εφαρμοζόμενες πολιτικές απασχόλησης σε κρατικό επίπεδο, και δ) τη σημασία της επαγγελματικής προετοιμασίας σε ατομικό επίπεδο στην εργασιακή πορεία των ατόμων με αναπηρία. Απώτερος διδακτικός στόχος αποτελεί η εμφύσηση της πεποιθήσεως ότι η εργασία αποτελεί απαραίτητο και αναπόσπαστο στοιχείο της πλήρους κοινωνικής ενσωμάτωσης των ατόμων με αναπηρία, το οποίο πρέπει σε κάθε περίπτωση να διεκδικείται και να διασφαλίζεται.

Περιεχόμενα του μαθήματος:

Το μάθημα αποτελείται από τις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

(1) Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην μετέπειτα εργασιακή ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

1. Εκπαίδευση-εργασία· ένας άρρηκτος δεσμός, 2. Πρακτικές ομαλούς μετάβασης, 3. Επαγγελματική Κατάρτιση, 4. Ρόλος οικογενείας, φιλικού και συγγενικού περιβάλλοντος, εκπαιδευτικών, συνεκπαιδευομένων, εργοδοτών, εργαζομένων, πελατών και ευρύτερου κοινωνικού περιγύρου.

(2) Η εργασιακή κατάσταση

1. Ποσοστά εργαζομένων και ανέργων με αναπηρία στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 2. Μορφές εργασιακού και ευρύτερου κοινωνικού αποκλεισμού, 3. Στάσεις εργοδοτών ως προς την αναπηρία και την εργασιακή απασχόληση των ατόμων με αναπηρία, 4. Εμπόδια στην εργασιακή πρόσβαση.

(3) Η πρόσβαση στην εργασία

1. Επαγγελματικές προοπτικές των ατόμων με αναπηρία, 2. Παράγοντες που επηρεάζουν την επαγγελματική ενσωμάτωση, 3. Τρόποι ένταξης των ατόμων με αναπηρία στην ανοικτή, ανταγωνιστική αγορά εργασίας, 4. Τρόποι εργασιακής ένταξης ατόμων με βαριές μορφές αναπηρίας. 5. Μοντέλα απασχόλησης· κριτική θεώρηση και υποβολή προτάσεων προς βελτίωση, 6. Εφαρμοζόμενες πολιτικές απασχόλησης στην Ελλάδα και στην ΕΕ.

(4) Η επαγγελματική προετοιμασία

1. Επαγγελματικές δεξιότητες, 2. Επαγγελματική συνέντευξη, 3 Κοινωνική στήριξη.

Διδασκαλία ακαδημαϊκών και κοινωνικών γνώσεων και δεξιοτήτων σε μαθητές με ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες (Ε)

Το περιεχόμενο του μαθήματος αναφέρεται στα ερευνητικά τεκμηριωμένα μοντέλα για την ανάπτυξη της Ανάγνωσης, της Γραφής και των Μαθηματικών και τις δυνατότητες που αυτά προσφέρουν ως προς την εξειδικευμένη υποστήριξη μαθητών με Ήπιες Εκπαιδευτικές Ανάγκες (HEA). Μετά την παρακολούθηση του μαθήματος οι φοιτητές αναμένεται να είναι ικανοί να:

- Διακρίνουν τα πλεονεκτήματα διαφόρων επεξηγηματικών μοντέλων της Ανάγνωσης, της Γραφής και των Μαθηματικών, ως προς την οργάνωση διδακτικών παρεμβάσεων για ειδικές ομάδες μαθητών με HEA.
- Χρησιμοποιούν τα διάφορα επεξηγηματικά μοντέλα ως πλαίσια λήψης αποφάσεων στην περίπτωση αξιολόγησης μαθητών με HEA.
- Αξιοποιούν τα διάφορα επεξηγηματικά μοντέλα ως οδηγούς για την επιλογή διδακτικών λύσεων που απευθύνονται σε συγκεκριμένους μαθητές με HEA, για τους οποίους οι φοιτητές προτείνουν εξατομικευμένα προγράμματα.

Διδασκαλία λειτουργικών ακαδημαϊκών και κοινωνικών γνώσεων και δεξιοτήτων σε μαθητές με νοητική αναπηρία ή/ και πολλαπλές αναπηρίες (Ε)

Το μάθημα έχει ως στόχο την εξοικείωση των φοιτητών με θέματα που αφορούν τις λειτουργικές ακαδημαϊκές και κοινωνικές δεξιότητες των ατόμων με νοητική αναπηρία ή/ και πολλαπλές αναπηρίες. Η μελέτη της νοητικής αναπηρίας και των πολλαπλών αναπηριών γίνεται σύμφωνα με Διεθνή Ταξινόμηση για τη λειτουργικότητα, την Υγεία την Αναπηρία. Περαιτέρω θα μελετηθεί το 10^ο και το 11^ο εγχειρίδιο της Αμερικανικής Ένωσης για τις Νοητικές και Αναπτυξιακές Αναπηρίες. Η θεματική που πραγματεύεται το μάθημα θα βασισθεί στη διεπιστημονική και διεπαγγελματική θεώρηση σύμφωνα με την ψυχολογική, κλινική και εκπαιδευτική προσέγγιση. Στο συγκεκριμένο μάθημα θα συζητηθούν οι θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση της γνωστικής και κοινωνικής ανάπτυξης των ατόμων με νοητική αναπηρία ή/ και πολλαπλές αναπηρίες.

Το περιεχόμενο του μαθήματος διαμορφώνεται ως εξής:

- Λειτουργικές κοινωνικές δεξιότητες (Functional social skills)
- Λειτουργικές ακαδημαϊκές δεξιότητες (Functional academic skills)
- Λειτουργικές γνώσεις (Functional knowledge)
- Λειτουργική Ανάλυση Συμπεριφοράς (Functional Behavior Analysis)
- Θετική Ενίσχυση Συμπεριφοράς (Positive Behavior Support)
- Λειτουργική/ Εναλλακτική αξιολόγηση (Assessment -functional, alternative)

Παραγωγή Απτικού και Απτικο-ακουστικού Εκπαιδευτικού Υλικού για Άτομα με Πρόβλημα Όρασης (Ε)

Στόχος του μαθήματος είναι η εκμάθηση μεθόδων και τεχνικών για την παραγωγή απτικού και απτικο-ακουστικού υλικού για άτομα με οπτική αναπηρία. Το μάθημα είναι εργαστηριακό και απαιτεί την ενεργή συμμετοχή των φοιτητών. Χρησιμοποιούνται, σε εργαστηριακό χώρο, κατάλληλες συσκευές, λογισμικά και υλικά εκτύπωσης, για την παραγωγή απτικών και απτικο-ακουστικών εικόνων και γενικότερα εκπαιδευτικού υλικού. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια των μαθημάτων και με την καθοδήγηση των διδασκόντων, οι φοιτητές κατασκευάζουν: α) το δικό τους απτικό υλικό, τόσο στη μορφή απτικών μοντέλων, όσο και σε ειδικό χαρτί με μικροκάψουλες, χρησιμοποιώντας ειδικές στερεοαντιγραφικές μηχανές, και β) το δικό τους απτικό-ακουστικό εκπαιδευτικό υλικό, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα λογισμικά και συσκευές, που διαθέτει το Εργαστήριο Προσβασιμότητας και Υποστήριξης των Ατόμων με Αναπηρία, του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής. Επιπλέον, εκπαιδεύονται στο πεδίο της αντίληψης και κατανόησης των απτικών εικόνων από τα άτομα με οπτική αναπηρία, στις μεθόδους και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ακουστικού εκπαιδευτικού υλικού, αλλά και στην κατασκευή απτικών βοηθημάτων προσανατολισμού και κινητικότητας. Η αξιολόγηση των φοιτητών αφορά τις δύο εργασίες που ολοκληρώνουν και παρουσιάζουν στα πλαίσια του μαθήματος. Στην πρώτη εργασία αναλαμβάνουν να κατασκευάσουν μια απτική εικόνα, της επιλογής τους, στη μορφή απτικού μοντέλου, ενώ στη δεύτερη εργασία αναλαμβάνουν να κατασκευάσουν ένα χάρτη αφής κάποιου χώρου/ περιβάλλοντος, της επιλογής τους, σε ειδικό χαρτί με μικροκάψουλες.

Πρακτική Άσκηση

Η Πρακτική Άσκηση (ΠΑ) είναι υποχρεωτική, λογίζεται ως μάθημα ειδίκευσης και γίνεται με ατομική ή/και ομαδική εποπτεία. Διαμέσου της ΠΑ το πρόγραμμα σπουδών επιδιώκει (α) την εξοικείωση των μεταπτυχιακών φοιτητών με την καθημερινή πραγματικότητα της εκπαίδευσης και αποκατάστασης των ατόμων με αναπηρία ή/και ειδικές ανάγκες και (β) την απόκτηση από μέρους τους θεμελιωδών δεξιοτήτων σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτίμησης εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων. Η εποπτεία της ΠΑ είναι υποχρεωτική και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της. Μέσω της εποπτείας, και συνεπώς της καθοδήγησης, της ενθάρρυνσης και της ανατροφοδότησης του επόπτη, ο μεταπτυχιακός φοιτητής μπορεί με ασφάλεια να μετατρέψει τις θεωρητικές γνώσεις σε συγκεκριμένες διδακτικές ενέργειες και να διαμορφώσει την επιστημονική και επαγγελματική του ταυτότητα. Η εποπτεία γίνεται τόσο ατομικά, στο φορέα, όσο και ομαδικά, στο Πανεπιστήμιο. Ο αριθμός μεταπτυχιακών φοιτητών ανά διδάσκοντα προκύπτει από το συνδυασμό του αριθμού των

φοιτητών σύμφωνα με την δήλωση του γνωστικού πεδίου, των χαρακτηριστικών των μονάδων υλοποίησης της Π.Α. και των ειδικοτήτων των διαθέσιμων διδασκόντων του Π.Μ.Σ..

Η ΠΑ διαρθρώνεται ως εξής: (α) Πρακτική Άσκηση I: Σχεδιασμός και πιλοτική εφαρμογή εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων (Γ' Εξάμηνο) και (β) Πρακτική Άσκηση II: Υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων (Δ' Εξάμηνο).

Πρακτική Άσκηση I: Σχεδιασμός και πιλοτική εφαρμογή εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων σε άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Γ' Εξάμηνο)

Τα δυο σκέλη της ΠΑ είναι άρρηκτα συνδεδεμένα, αφού στο πρώτο από αυτά (ΠΑ I) οι φοιτητές μελετούν τη λειτουργία της μονάδας στην οποία ασκούνται, παρατηρούν τα άτομα / τους μαθητές με αναπηρία ή/και εκπαιδευτικές ανάγκες που υποστηρίζονται στη συγκεκριμένη μονάδα και σχεδιάζουν εξατομικευμένα ή μικρο-ομαδικά εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία και εφαρμόζουν πιλοτικά.

Πρακτική Άσκηση II: Υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων σε άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Δ' Εξάμηνο)

Στο δεύτερο σκέλος της ΠΑ (ΠΑ II) οι φοιτητές εφαρμόζουν το πλήρως αναπτυγμένο εκπαιδευτικό – παρεμβατικό πρόγραμμα λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα από την πιλοτική εφαρμογή. Τα εργαλεία της αξιολόγησης των αναγκών του μαθητή/ ατόμου, οι στόχοι, οι διαδικασίες και τα υλικά του ΕΠΠ, τα μέσα αποτίμησης της παρέμβασης και τα φύλλα παρατήρησης, οργανώνονται σε εργασία, η οποία παραδίδεται στον επόπτη με το τέλος του κάθε εξαμήνου και αποτελεί τη βάση της αξιολόγησης των φοιτητών στο μάθημα.

Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία I: Προσδιορισμός θέματος, ανασκόπηση βιβλιογραφίας (ΜΔΕ)

Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία I (ΜΔΕ-I) έχει ως αντικείμενο τον προσδιορισμό του θέματος που θα μελετηθεί, τον καθορισμό του τίτλου της εργασίας και την ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας. Με βάση τα ειδικά ενδιαφέροντα του μεταπτυχιακού φοιτητή, τα στοιχεία των ερευνών που έχουν ήδη διενεργηθεί στο επιστημονικό πεδίο της μελέτης στο διεθνές και ελληνικό περιβάλλον και τις δυνατότητες που παρέχονται από την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα ως προς την ευκολία συγκέντρωσης ερευνητικών δεδομένων, λαμβάνονται οι αποφάσεις για την οριοθέτηση της ΜΔΕ-I, στο πλαίσιο εξειδικευμένων επιστημονικών συνεργασιών του κάθε φοιτητή με το μέλος ΔΕΠ που εποπτεύει την ΜΔΕ.

Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία II: Καθορισμός εργαλείων και διαδικασιών, ολοκλήρωση ερευνητικής πρότασης, υλοποίηση έρευνας (ΜΔΕ)

Αντικείμενο της ΜΔΕ-II είναι ο καθορισμός των εργαλείων και των διαδικασιών, που αποτελούν θεμελιώδες στοιχείο ολοκλήρωσης της ερευνητικής πρότασης. Η προσεκτική τεκμηρίωση των σχετικών επιλογών αποτελεί σημαντικό στοιχείο ποιότητας της ΜΔΕ. Μετά τη συγκεκριμενοποίηση όλων των βασικών παραμέτρων της ΜΔΕ, λαμβάνει χώρα η πιλοτική έρευνα (εφόσον ενδείκνυται από το είδος της μελέτης) και στη συνέχεια γίνεται η συστηματική συγκέντρωση των δεδομένων.

Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία III: Ανάλυση δεδομένων, συγγραφή και παρουσίαση διπλωματικής εργασίας (ΜΔΕ)

Περιεχόμενο της ΜΔΕ-III είναι η ανάλυση των δεδομένων που έχουν συγκεντρωθεί κατά την ΜΔΕ-II, με κατάλληλες μεθόδους και εργαλεία, ανάλογα με το είδος τους. Καταβάλλεται συστηματική προσπάθεια να αξιοποιηθούν όσο το δυνατό πιο σύγχρονες προσεγγίσεις ανάλυσης. Η ανάλυση ακολουθείται από την συγγραφή της εργασίας, η οποία οφείλει να γίνεται σε απόλυτη αντιστοιχία με τις προβλέψεις του Οδηγού Εκπόνησης Διπλωματικής Εργασίας του παρόντος ΠΜΣ. Μετά την ολοκλήρωση της συγγραφής και σε κατάλληλο χρόνο (που προκύπτει από τις διατάξεις του ΠΑΜΑΚ περί εξετάσεων, τη διαθεσιμότητα χώρων, τη δυνατότητα φυσικής παρουσίας μελών των εξεταστικών επιτροπών και τις εκάστοτε συνθήκες λειτουργίας του ΠΜΣ) γίνεται η δημόσια παρουσίαση της ΜΔΕ.

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Η συντονιστική επιτροπή, ύστερα από αίτηση του υποψηφίου στην οποία περιλαμβάνεται ο προτεινόμενος τίτλος της διπλωματικής εργασίας, ο προτεινόμενος επιβλέπων και σύντομη περίληψη τη προτεινόμενης εργασίας, ορίζει τον επιβλέποντα της διπλωματικής αυτής και (στον κατάλληλο χρόνο) συγκροτεί την τριμελή εξεταστική επιτροπή για την έγκριση της εργασίας. Ένα από τα μέλη της επιτροπής είναι ο επιβλέπων. Η ΜΔΕ μπορεί να είναι ερευνητική ή βιβλιογραφική στο αντικείμενο της Ειδικής Αγωγής, Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης. Ο φοιτητής συντάσσει σύντομο υπόμνημα με την πρότασή του για τη μεταπτυχιακή εργασία, που περιλαμβάνει τα εξής:

- τον προτεινόμενο τίτλο της διπλωματικής εργασίας (για πιθανή αλλαγή στον τίτλο υποβάλλεται σχετικό αίτημα στη συντονιστική επιτροπή του ΠΜΣ του Τμήματος)
- συνοπτική περιγραφή του αντικειμένου και αναγκαιότητα για τη διερεύνησή του
- σκοπός, ερευνητικοί στόχοι ή/και βασικοί άξονες του θέματος
- σύντομη τεκμηρίωση του θέματος με βάση την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία.
- σχεδιασμός της ερευνητικής μεθοδολογίας
- εκπαιδευτικές επιπτώσεις/ εφαρμογές

Το Υπόμνημα της ΜΔΕ κατατίθεται στην αρχή του Γ' εξαμήνου, κατόπιν σχετικής ανακοίνωσης από τη γραμματεία, μετά το προπαρασκευαστικό Β' εξάμηνο.

Η αίτηση για την εκπόνηση της διπλωματικής κατατίθεται στην αρχή του Β' εξαμήνου σπουδών, εντός προθεσμίας που ανακοινώνεται από τη Γραμματεία του Π.Μ.Σ. Την αίτηση υποχρεούνται να υποβάλουν όλοι οι φοιτητές δηλώνοντας το γνωστικό πεδίο. Η μεταπτυχιακή εργασία ολοκληρώνεται και υποβάλλεται για κρίση μέχρι το τέλος του Δ' εξαμήνου σπουδών και πάντως όχι αργότερα από την επαναληπτική εξεταστική περίοδο.

Τα μέλη της επιτροπής πρέπει να έχουν την ίδια ή συναφή επιστημονική ειδικότητα με το γνωστικό αντικείμενο της υπό εκπόνηση μεταπτυχιακής εργασίας. Ο επιβλέπων Καθηγητής έχει την ευθύνη της παρακολούθησης της πορείας της Μ.Δ.Ε. και του ελέγχου της πορείας της Μ.Δ.Ε. του μεταπτυχιακού φοιτητή. Μπορούν επίσης να οριστούν ως συνεπιβλέποντες, μετά από πρόταση της Σ.Ε. και απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος: α) καθηγητές του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, του Πανεπιστημίου Μακεδονίας ή καθηγητές άλλων τμημάτων ή Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή αλλοδαπής, β) ερευνητές αναγνωρισμένων ερευνητικών ιδρυμάτων, οι οποίοι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος. Επιπλέον, για την υποβοήθηση του μεταπτυχιακού φοιτητή σε ειδικά θέματα του γνωστικού αντικειμένου, μπορεί να ανατεθεί έργο σε κατόχους διδακτορικού διπλώματος που είναι διδάσκοντες στο Π.Μ.Σ. Το ποσοστό συνεπικουρίας, που θα καθορίζει και την αμοιβή του διδάκτορα με ανάθεση έργου, θα ορίζεται ξεχωριστά για την κάθε διατριβή, ύστερα από πρόταση του επιβλέποντα, έγκριση της Σ.Ε. και απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος.

Για να εγκριθεί η εργασία ο φοιτητής οφείλει να την υποστηρίξει ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής και εφόσον έχει ολοκληρώσει επιτυχώς τις εξετάσεις σε όλα τα μαθήματα. Η εξεταστική επιτροπή είναι τριμελής και ορίζεται από τη Συνέλευση του Τμήματος. Στην επιτροπή συμμετέχουν ο επιβλέπων και δύο (2) άλλοι καθηγητές ή ερευνητές των βαθμίδων Α', Β' ή Γ', οι οποίοι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος. Τα μέλη της επιτροπής πρέπει να έχουν την ίδια ή συναφή επιστημονική ειδικότητα με το γνωστικό αντικείμενο του προγράμματος.

Ο μεταπτυχιακός φοιτητής υποστηρίζει προφορικά την εργασία του ενώπιον της τριμελούς επιτροπής όπως αυτή ορίζεται στο παρόν άρθρο. Στην περίπτωση που η Μ.Ε. έχει κατατεθεί εμπρόθεσμα η επιτροπή μπορεί: α) να εγκρίνει την προφορική υποστήριξη της εργασίας, β) να ζητήσει διορθώσεις και εκ νέου κατάθεση και γ) να απορρίψει την εργασία. Στην περίπτωση απόρριψης δεν είναι δυνατή η ολοκλήρωση του Π.Μ.Σ. και ο φοιτητής πρέπει να επαναλάβει το εξάμηνο.

Από την ημερομηνία κατάθεσης της ΜΔΕ στο ιδρυματικό καταθετήριο, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές θεωρείται ότι ολοκλήρωσαν τις υποχρεώσεις τους στο Π.Μ.Σ. και δικαιούνται βεβαίωσης αποφοίτησης από το Π.Μ.Σ.

Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος ορίζεται η γλώσσα συγγραφής της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, εφόσον είναι διαφορετική της ελληνικής.

Ο μεταπτυχιακός φοιτητής υποχρεούται να καταθέσει αντίτυπο της μεταπτυχιακής εργασίας σε ψηφιακή και έντυπη μορφή στην τριμελή επιτροπή, στη Γραμματεία του Π.Μ.Σ. και στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου, καθώς και να μεριμνήσει για την ανάρτησή της σε ψηφιακή μορφή στην ΨΗΦΙΔΑ του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.